

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Krakowie

LKR.410.006.03.2018
P/18/098

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/098 – Wykorzystanie naturalnych surowców leczniczych w lecznictwie uzdrowiskowym ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Krakowie
Kontroler	Antoni Radzięta, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LKR/96/2018 z dnia 8 maja 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Uzdrowisko Krynica-Żegiestów S.A., ul. Nowotarskiego 9/4, 33-380 Krynica-Zdrój (Spółka)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Grzegorz Biedroń, Prezes Zarządu Spółki od 27 grudnia 2016 r. (Prezes Zarządu) ² . (dowód: akta kontroli str. 2)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna³

W okresie objętym kontrolą Spółka udzielała świadczeń opieki zdrowotnej w leczeniu uzdrowiskowym, z wykorzystaniem w zabiegach bodźcowych⁴ naturalnych surowców leczniczych, tj. wody leczniczej (w tym mineralnej), borowiny oraz dwutlenku węgla⁵.

Zabiegi z użyciem naturalnych surowców leczniczych stanowiły 83,6%⁶ zabiegów bodźcowych finansowanych przez NFZ.

Do wykonywania 16,4% zabiegów bodźcowych⁷ Spółka wykorzystywała także produkty, które nie były naturalnymi surowcami leczniczymi, tj. pastę borowinową oraz plastry borowinowe. Stanowiło to naruszenie wymogów określonych w art. 2 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o lecznictwie uzdrowiskowym, uzdrowiskach i obszarach ochrony uzdrowiskowej oraz o gminach uzdrowiskowych⁸ oraz § 7 ust. 1 zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe. Właściwości lecznicze tego produktu nie zostały potwierdzone w trybie określonym w art. 36 ust. 4 i art. 40 ust. 2a pkt 1 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym.

¹ Okres objęty kontrolą: 1 stycznia 2016 r. – 31 marca 2018 r. i okres wcześniejszy lub późniejszy, jeżeli zaistniałe zdarzenia miały wpływ na kontrolowaną działalność.

² W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 stycznia 2016 r. funkcję Prezesa Spółki pełnili także: Jarosław Wilk (od 1 lipca 2013 r. do 30 kwietnia 2016 r.), Jerzy Szymańczyk (od 8 lipca 2016 r. do 30 listopada 2016 r.).

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie. W niniejszym wystąpieniu zastosowano ocenę opisową.

⁴ Tj. zabiegi fizjoterapeutyczne z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych, określone w załączniku nr 4 do zarządzenia Nr 63/2016/DSM Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z dnia 29 czerwca 2016 r. w sprawie zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe dalej: zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe. W latach 2016-2018 (31.03.) Spółka wykonała łącznie 442.48 zabiegów bodźcowych, tym 339.374 finansowanych z NFZ.

⁵ Dwutlenek węgla pochodził ze złóż Uzdrowiska, wydobywany ze złóż wód leczniczych przez zakład górniczy Uzdrowiska

⁶ W latach 2016-2018 (31.03.) Spółka wykonała łącznie 297.741 zabiegów bodźcowych z użyciem wód leczniczych, w tym mineralnych (tj. krenoterapia i inhalacje), w tym 226.981 finansowanych przez NFZ, 28.262 zabiegów bodźcowych z użyciem borowiny, w tym 16.318 finansowanych przez NFZ, 11.218 zabiegów bodźcowych z użyciem dwutlenku węgla (kąpiel kwasowęglowa sucha), w tym 8.616 finansowanych przez NFZ, 39.583 zabiegów bodźcowych z użyciem wody mineralnej i dwutlenku węgla (kąpiel kwasowęglowa), w tym 31.703 finansowanych przez NFZ.

⁷ W latach 2016-2018 (31.03.) Spółka wykonała 4.073 zabiegi z użyciem pasty borowinowej (tj. tampony borowinowe), w tym 3.536 finansowanych przez NFZ oraz 61.510 zabiegów z użyciem plastrów borowinowych (tj. okłady borowinowe i galwanoborowina), w tym 52.220 finansowanych przez NFZ.

⁸ Dz.U. z 2017 r., poz. 1056 ze zm. – dalej: ustawa o lecznictwie uzdrowiskowym.

Spółka udzielała świadczeń opieki zdrowotnej zgodnie z kierunkami leczniczymi uzdrowiska Krynica-Zdrój oraz rodzajem i zakresem świadczeń określonych w aktach założycielskich i regulaminach organizacyjnych Spółki.

Na podstawie umów zawartych w okresie objętym kontrolą⁹ z Małopolskim Oddziałem Wojewódzkim Narodowego Funduszu Zdrowia w Krakowie (NFZ) Spółka udzieliła świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe 11.260 pacjentom.

Analiza dokumentacji medycznej 90 pacjentów¹⁰ wykazała, że dwóm pacjentom Spółka udzieliła świadczeń niezgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 23 lipca 2013 r. w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego¹¹ oraz zarządzeniu Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe¹², tj.: nie wykonała co najmniej dwóch badań kontrolnych (lekarskich) w trakcie uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego¹³. Pozostałym 88 pacjentom Spółka udzieliła świadczenia opieki zdrowotnej zgodnie z warunkami dotyczącymi sposobu oraz czasu ich realizacji.

Ponadto 62 pacjentom (z 90) wykonano zabiegi bodźcowe z wykorzystaniem pasty borowinowej i plastrów borowinowych, które nie były naturalnym surowcem leczniczymi, co stanowiło naruszenie wymogów określonych w art. 2 pkt 1 lit. a ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym i § 7 ust. 1 zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe.

NIK zwraca uwagę, że Spółka do 12 czerwca 2018 r. (tj. dnia oględzin) nie dostosowała zakładów lecznictwa uzdrowiskowego¹⁴ do niektórych warunków techniczno-organizacyjnych i lokalowych¹⁵, wskazanych w rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 2 kwietnia 2012 r. w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego¹⁶. Termin na ich dostosowanie upływa 31 grudnia 2018 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wykorzystanie naturalnych surowców leczniczych w lecznictwie uzdrowiskowym

Opis stanu
faktycznego

Prezes Zarządu Spółki zgłosił zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego do ewidencji, o której mowa w art. 27 ust. 1 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym, a tym samym wywiązał się z obowiązku określonego w art. 27 ust. 3 tej ustawy. Zgłoszenie/wniosek (bez daty sporządzenia), przesłany Naczelnemu Lekarzowi Uzdrawiska dla uzdrowisk z terenu województwa małopolskiego, zawierało informacje, o których mowa w art. 27 ust. 2 pkt 1-6 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym. Zgłoszone przez Spółkę dane dotyczące urządzeń lecznictwa uzdrowiskowego były zgodne ze stanem faktycznym¹⁷ oraz

⁹ W latach 2016-2018 (wg stanu na 31.03.2018 r.) na łączną kwotę 16.532.645 zł.

¹⁰ W zakresie uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego dorosłych i uzdrowiskowego leczenia szpitalnego dorosłych.

¹¹ Dz.U. z 2015 r., poz. 2027 ze zm. – dalej: rozporządzenie w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego.

¹² Poprzednio obowiązywało zarządzenie Nr 65/2014/DSM Prezesa Narodowego Funduszu Zdrowia z 10 października 2014 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe.

¹³ Pacjenci, dla których prowadzono dokumentację medyczną pod numerem 17887/2110 oraz 19644/7720.

¹⁴ Objętych oględzinami w dniu 12 czerwca 2018 r. tj., szpitala uzdrowiskowych z oddziałem sanatoryjnym (w obiekcie „Stary Domu Zdrojowy”), Sanatorium „Nowy Dom Zdrojowy oraz Zakład Przyrodolecznicy oraz trzy pijalnie (Pijalnia „Główna”, Pijalnia „Jan-Józef” i Pijalnia „Mieczysław”).

¹⁵ Dwa zakłady nie posiadały sal wypoczynkowych; w jednym zakładzie butla na gaz nie była umieszczona w uchwycie; w Pijalni „Mieczysław” brak było sali spacerowej; w pijalni Główniej brak było tablic określających, w formie graficznej i opisowej, właściwości fizykochemiczne udostępnianych wód leczniczych, a w pijalni Jan-Józef” brak było ww. tablic dla wody „Zuber”; w pijalniach „Główniej” i „Jan-Józef” nie umieszczono, w widocznych miejscach przy wejściu do pijalni, regulaminu porządkowego, określającego sposób korzystania z pijalni uzdrowiskowej; w Pijalni Główniej jedna, spośród dwóch, instalacji do podgrzewania wody, była niesprawna oraz było brak urządzenia do kontrolowania temperatury wody; pijalnia „Jan-Józef” nie była wyposażona w pomieszczenia higieniczno-sanitarne (w pobliżu także brak było takich pomieszczeń) oraz wejście o tej pijalni nie było przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Ponadto nie zapewniono należytych warunków składowania borowiny mielonej.

¹⁶ Dz.U. z 2018 r., poz. 496 – dalej: rozporządzenie w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego.

¹⁷ Według stanu na 12 czerwca 2018 r. ustalonego w toku oględzin przeprowadzonych przez kontrolera NIK

statutem i regulaminem organizacyjnym.¹⁸ Spółka prowadziła następujące zakłady lecznictwa uzdrowiskowego: szpital uzdrowiskowy¹⁹, cztery sanatoria²⁰ oraz zakład przyrodoleczniczy²¹. Miejscem udzielania świadczeń zdrowotnych były ww. zakłady oraz trzy pijalnie²². Do zadań zakładu przyrodoleczniczego należało udzielanie świadczeń zdrowotnych przy wykorzystaniu naturalnych surowców leczniczych oraz zabiegów fizjoterapeutycznych.

(dowód: akta kontroli str. 3-50, 51-53, 69-72, 98a-98c)

Rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej określony w statucie Spółki i regulaminie był zgodny z kierunkami leczniczymi Uzdrowiska Krynica-Zdrój zawartymi w decyzji uzdrowiskowej²³. Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki udzielały świadczeń m.in. w następujących kierunkach leczniczych: chorób nerek i dróg moczowych; chorób układu trawienia; chorób kobiecych; chorób krwi i układu krwiotwórczego, diabetologii; endokrynologii; balneologii i medycyny fizykalnej, reumatologii oraz rehabilitacji medycznej.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 69-72)

Statuty dla poszczególnych zakładów wchodzących w skład Uzdrowiska nie zostały opracowane²⁴.

(dowód: akta kontroli str. 6-9)

Przepis art. 13 ust. 3 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym stanowi, że statut zakładu lecznictwa uzdrowiskowego określa w szczególności rodzaj i zakres udzielanych świadczeń opieki zdrowotnej ustalonych na podstawie kierunków leczniczych, z uwzględnieniem przepisu ust. 2, wynikających z dostępnych naturalnych surowców leczniczych i warunków klimatycznych.

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in., że informacje, o których mowa w art. 13 ust. 3, powinny się znaleźć w Statucie Spółki lub regulaminie organizacyjnym (w przypadku Uzdrowiska Krynica – Żegiestów SA są w tym drugim). Statut czy też regulamin organizacyjny jest jeden – (a contrario nie został opracowany dla poszczególnych zakładów lecznictwa uzdrowiskowego), albowiem zakład lecznictwa uzdrowiskowego to zakład leczniczy – czyli zespół składników majątkowych UKŻ.

(dowód: akta kontroli str. 289, 291, 6-21)

W okresie od lipca 2013 r., tj. od daty zgłoszenia do ewidencji prowadzonej przez NLU, do czasu rozpoczęcia niniejszej kontroli, zmiany danych ujętych w tej ewidencji Spółka zgłosiła NFZ pismem z 30 listopada 2017 r. Spółka poinformowała NFZ o planowanym remoncie jednego skrzydła budynku „Nowe Łazienki Mineralne”, z prośbą o przeniesienie oddziału szpitalnego do Starego Domu Zdrojowego na czas trwania remontu, tj. od stycznia do sierpnia 2018 r.²⁵.

NFZ zaakceptował zaplanowaną przez Spółkę zmianę miejsca udzielania świadczeń.

(dowód: akta kontroli str. 99-118)

¹⁸ Uchwała nr 15 Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Spółki z dnia 26 czerwca 2017 r. w sprawie zmiany dotychczasowego statutu Spółki oraz uchwała nr 50/20212 Zarządu Spółki z dnia 18 grudnia 2012 r. w sprawie przyjęcia regulaminu organizacyjnego podmiotu leczniczego pod nazwą „Uzdrowisko Krynica-Żegiestów” Spółka Akcyjna

¹⁹ Szpital Uzdrowiskowy „Nowe Łazienki Mineralne” (nie posiadający jednostek organizacyjnych), położony przy ul. Piłsudskiego 2 w Krynicy-Zdroju, wykonujący działalność leczniczą w rodzaju stacjonarne i całodobowe świadczenia zdrowotne szpitalne.

²⁰ Zespół Sanatoriów Uzdrowiskowych, składający się z czterech sanatoriów, tj.: Sanatorium Uzdrowiskowe „Stary Dom Zdrojowy” mieszczące przy ul. Nowotarskiego 2; Sanatorium „Nowy Dom Zdrojowy” mieszczące się przy ul. Nowotarskiego 7, Sanatorium Patria mieszczące się przy ul. Pułaskiego 35 oraz Sanatorium „Nowe Łazienki Mineralne” mieszczące się przy ul. Piłsudskiego 2.

²¹ Zakład Przyrodoleczniczy składa się z: przychodni uzdrowiskowej, zakładu przyrodoleczniczego oraz pijalni wód mineralnych.

²² Pijalnie: „Główna” położona przy ul. Nowotarskiego 9/3, „Mieczysław” położona przy ul. Nowotarskiego 2 oraz „Jan-Józef” położona przy al. Nikifora Krynickiego.

²³ Tj. w decyzji nr 29 Ministra Zdrowia z dnia 15 czerwca 2019 r. o potwierdzeniu możliwości prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze uznanych za uzdrowisko Krynica-Zdrój.

²⁴ W Uzdrowisku funkcjonują następujące przedsiębiorstwa: Zespół Sanatoriów „Uzdrowisko Krynica-Żegiestów”; Szpital Uzdrowiskowy „Nowe Łazienki”; Zakład Przyrodoleczniczy.

²⁵ Pismo to zawierało szczegółowe informacje o liczbie pacjentów możliwych do przyjęcia na leczenie szpitalne, z określeniem harmonogramów turnusów oraz informację, że SANEPID wydał pozytywną opinię dotyczącą lokalizacji oddziału szpitalnego w wydzielonej części Starego Domu Zdrojowego. Spółka ponadto przesłała do NFZ, w załączeniu pism z 6 i 11 grudnia 2017 r., informację dotyczącą: wykazu personelu w szpitalu uzdrowiskowym „Stary Dom Zdrojowy”

W regulaminie organizacyjny nie uwzględniono pijalni wód leczniczych, która została wymieniona w decyzji nr 29 Ministra Zdrowia z dnia 15 czerwca 2019 r. jako Pijalnia Główna, zlokalizowanej w części centralnej uzdrowiska przy deptaku. W regulaminie jako pijalnię główną wskazano pijalnię położoną przy ul. Nowotarskiego 9/3.

Prezes Zarządu Spółki wyjaśnił, że Pijalnia Główna, zlokalizowana w centralnej części deptaku, pełni funkcje uzdrowiskowo-kulturalne, zapewniając dostęp wszystkich gości Krynicy do wód mineralnych oraz organizując różnorodne wydarzenia kulturalno-rozrywkowe.

(dowód: akta kontroli str. 6, 11, 132, 144, 463, 465)

Na lata 2016-2018 Spółka zawarła umowy z NFZ o udzielenie świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe, w tym:

- a) w 2016 r. wartość zawartej umowy w wysokości 7.324,3 tys. zł została zwiększona w ciągu roku do kwoty 7.448,4 tys. zł,
- b) w 2017 r. wartość zawartej umowy w wysokości 6.886,5 tys. zł została zwiększona w ciągu roku do kwoty 7.446,7 tys. zł,
- c) w 2018 r. wartość zawartej umowy wynosiła 7.648,6 tys. zł. W I kwartale 2018 r. wartość wykonanych świadczeń w wyniosła 1.637,5 tys. zł, co stanowiło 21,4% wartości umowy zawartej na rok 2018.

Jednocześnie część świadczeń ulegała zmniejszeniu w porównaniu do wartości pierwotnych umów.

Prezes Spółki wyjaśnił, że corocznie część zakontraktowanych świadczeń w ramach umowy z NFZ zostaje niezrealizowana i nieopłacona przez zamawiającego. Według informacji uzyskiwanych w tej sprawie w Funduszu, przyczyną tego stanu rzeczy jest zbyt późne informowanie przez świadczeniobiorców o rezygnacji z przyznanego skierowania na leczenie uzdrowiskowe, co uniemożliwia Funduszowi szybką i skuteczną reakcję.

(dowód: akta kontroli str. 276-284, 289, 292)

Zgodnie z wymogami określonymi w art. 2 pkt 1 lit. a ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym oraz § 7 ust. 1 zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe, zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki wykorzystywały do zabiegów bodźcowych, w okresie w okresie objętym kontrolą, wody lecznicze do kąpieli leczniczych oraz do kuracji pitnej (pochodzącą z własnych źródeł Uzdrowiska), których właściwości lecznicze zostały potwierdzone w świadectwach²⁶ wydanych na podstawie art. 36 ust. 4 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym oraz w decyzji Ministra Zdrowia o potwierdzeniu możliwości prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego²⁷ na obszarze uznanym za uzdrowisko Krynica-Zdrój. W świadectwach potwierdzających właściwości lecznicze wód określono, że woda lecznicza może być stosowana do kuracji pitnej, inhalacji i użytku zewnętrznego.

Ponadto do zabiegów bodźcowych Spółka wykorzystywała borowinę pochodzącą z obszaru ochrony uzdrowiskowej Czarny Dunajec²⁸, której właściwości lecznicze zostały potwierdzone w świadectwach²⁹ i decyzji Ministra Zdrowia potwierdzającej możliwość prowadzenia lecznictwa uzdrowiskowego na obszarze gminy Czarny Dunajec uznanym za obszar ochrony uzdrowiskowej³⁰.

(dowód: akta kontroli str. 132-136, 149-269)

Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki wykorzystywały naturalne surowce lecznicze do realizacji następujących zabiegów bodźcowych:

- borowinę – do zawijań lub okładów borowinowych częściowych (93.3953) i całkowitych (93.3954), do kąpieli borowinowej (93.3961),

²⁶ Świadectwa potwierdzające właściwości wody leczniczej – szczawy, udostępnione przez sześć naturalnych źródeł i 19 odwiertów. Do grupy źródeł należy: „Zdrój Główny”, „Jan”, „Józef”, „Słotwinka”, „Słoneczne 16a” i „Słoneczne 16b”. Z uwagi na bardzo wysoką mineralizację wody odrębną grupę stanowią cztery odwierty, tj.: „Zuber I”, „Zuber II”, „Zuber III” i „Zuber IV”. Świadectwa zostały wydane 23 stycznia 2009 r. przez Ośrodek Badań i Kontroli Środowiska w Katowicach (tj. jednostkę uprawnioną – zgodnie z art. 36 ust. 2 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym).

²⁷ Nr 29 z 15 czerwca 2009 r. – dalej: decyzja uzdrowiskowa.

²⁸ Zakupioną od podmiotu wydobywającego ww. borowinę na obszarze ochrony uzdrowiskowej Czarny-Dunajec. Zakupiona borowina była opodatkowana stawką podatku VAT w wysokości %.

²⁹ Ze złoża „Puścizna Wielka” w Czarnym Dunajcu w świadectwie wydanym 24 października 2013 r.

³⁰ Decyzja Ministra Zdrowia z 15 października 2014 r.

- wodę leczniczą (w tym mineralną) – do kąpieli kwasowęglowej (93.3966) oraz do inhalacji indywidualnych ultradźwiękowych – naturalnych (93.3904) oraz do krenoterapii – kuracji pitnej (93.3979).

(dowód: akta kontroli str. 265-273)

Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki do wykonywania zabiegów bodźcowych wykorzystywały także produkty, które nie były naturalnymi surowcami leczniczymi, tj.:

- pastę borowinową – do tamponów borowinowych (93.3957)³¹. Pasta ta została wyprodukowana z borowiny pochodzącej ze złoża „Bronowo” (w uzdrowisku Polczyna-Zdrój), które uzyskało świadectwo potwierdzające właściwości lecznicze³², z zaznaczeniem, że borowina ta może być stosowana m.in. do produkcji pasty borowinowej, tamponów ginekologicznych, a także w formie okładów całkowitych lub częściowych oraz zawijań i kąpieli oraz ze złoża „Puścizna Wielka” (w obszarze ochrony uzdrowiskowej Czarny Dunajec);
- plastry borowinowe do okładów borowinowych (93.3953 i 93.3954) oraz do zabiegu galwanoborowiny (93.3980)³³.

(dowód: akta kontroli str. 265-273, 295-327)

W latach 2016-2018 (do 31 marca) zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki wykonały łącznie 442 387 zabiegów bodźcowych (w tym 339 374 finansowanych przez NFZ), z tego:

- 200 861 w 2016 r. (z tego 154 174 zabiegów finansowanych z NFZ),
- 202 534 w 2017 r. (z tego 154 525 z NFZ) i
- 38 992 zabiegów w I kwartale 2018 r. (z tego 30 675 z NFZ).

Najwięcej zabiegów bodźcowych wykonano z użyciem wody leczniczej do kuracji pitnej – krenoterapia (kod 93.3979) – 287.590 zabiegów (65%), w tym finansowanych z NFZ 219.936 zabiegów (64,8%). Wodę leczniczą stosowano także do inhalacji indywidualnych ultradźwiękowych (kod 93.3904), wykonując 10.151 zabiegów (2,3%), w tym finansowanych z NFZ 7.045 zabiegów (2,1%). Do kąpieli kwasowęglowej (kod 93.3966) wykorzystywano wodę mineralną, wykonując 39.583 zabiegi (8,9%), w tym finansowanych z NFZ 31.703 zabiegi (9,3%). Naturalny dwutlenek węgla wykorzystywano do kąpieli kwasowęglowych suchych – 11.218 zabiegów, w tym 8.616 zabiegów finansowanych z NFZ, (co odpowiadało 2,9% zabiegów bodźcowych ogółem, 2,5% zabiegów bodźcowych finansowanych z NFZ).

Z wykorzystaniem borowiny wykonywano zabiegi:

- zawijania borowinowego częściowego (kod 93.3953) – 19.321 zabiegów (4,4%), w tym finansowanych z NFZ 13.812 zabiegów (4,1%),
- zawijania borowinowego całkowitego (kod 93.3954) – 5.925 zabiegów (1,3%), w tym finansowanych z NFZ 462 zabiegi (0,1%),
- kąpieli borowinowej (kod 93.3961) – 3.016 zabiegów (0,7%), w tym finansowanych z NFZ 2.044 zabiegi (0,6%).

(dowód: akta kontroli str. 271-273)

Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki wykorzystywały do zabiegów bodźcowych także produkty, które nie były naturalnymi surowcami leczniczymi, w tym:

- pastę borowinową do wykonania zabiegów tamponów borowinowych – 4.073 zabiegów w tym finansowanych z NFZ 3.536 zabiegów; (co odpowiadało 0,9% zabiegów bodźcowych ogółem, 1% zabiegów bodźcowych finansowanych przez NFZ),
- plastry borowinowe do wykonania okładów borowinowych oraz do galwanoborowiny – 61.510 zabiegów, w tym finansowanych z NFZ 52.220 zabiegów; (co odpowiadało 13,9% zabiegów bodźcowych ogółem, 1,5% zabiegów bodźcowych finansowanych z NFZ).

(dowód: akta kontroli str. 271-273)

³¹ W latach 2016 i 2017 łącznie zakupiono 230 kg pasty borowinowej (w I kw. 2018 r. nie dokonywano zakupu).

³² Tj. zakupiona pasta została wyprodukowana z borowiny pochodzącej ze złóż „Bronowo” i z borowiny pochodzącej ze złóż w Czarnym Dunajcu. Świadectwa określające właściwości lecznicze peloidu z tych złóż Narodowy Instytut Zdrowia Publicznego – Państwowy Zakład Higieny, wydał odpowiednio 7 kwietnia 2008 r. (potwierdzone wynikami analizy fizyko-chemicznej z 12 grudnia 2011 r.) i 24 października 2013 r. dla borowiny z Polczyna-Zdrój oraz 31 grudnia 2009 r. – dla borowiny z Czarnego Dunajca

³³ Zakup dotyczył 70.000 sztuk.

Średnie zużycie naturalnego surowca leczniczego:

- wody leczniczej na jeden zabieg bodźcowy (krenoterapię oraz inhalację ultradźwiękową naturalną) w okresie objętym kontrolą wynosiło 0,06 m³. Kierownik bazy zabiegowej wyjaśniła, że nie jest możliwe odrębne wykazanie zużycia wody leczniczej używanej do inhalacji indywidualnej, ponieważ woda ta pobierana jest z pijalni uzdrowskiej i nie odnotowuje się jej zużycia;
- wody mineralnej do kąpieli kwasowęglowej wynosiło 0,67 m³;
- borowiny na jeden zabieg bodźcowy dotyczący zawijania borowinowego częściowego oraz zawijania borowinowego całkowitego, a także kąpieli borowinowej, wynosiło 6,04 kg. Kierownik bazy zabiegowej wyjaśniła, że nie jest możliwe wykazanie zużycia borowiny w rozbiu na poszczególne zabiegi, ponieważ „tafla torfu” zostaje poddana obróbce wstępnej i jest pobierana z pieca w wymaganej ilości do wszystkich trzech zabiegów;
- gazu (dwutlenku węgla) do kąpieli kwasowęglowej suchej – 1,07 kg. Gaz ten używany był także do kąpieli kwasowęglowej suchej indywidualnej. Kierownik bazy zabiegowej wyjaśniła, że nie jest możliwe wykazanie zużycia gazu CO₂ do kąpieli kwasowęglowej suchej indywidualnej, ponieważ gaz używany był zarówno do tej kąpieli, jak i do krioterapii miejscowej.

Średnie zużycie produktów, które nie były naturalnymi surowcami leczniczymi, na jeden zabieg bodźcowy wynosiło:

- pasty borowinowej – 0,06 kg,
- plastrów borowinowych do okładów borowinowych i galwanoborowiny – 1,13 sztuk. Kierownik bazy zabiegowej wyjaśniła, że nie jest możliwe wykazanie zużycia plastrów borowinowych oddzielnie do zabiegu galwanoborowiny oraz zawijań częściowych – okładów borowinowych, gdyż podgrzewane są razem i wykorzystywane w zależności od potrzeb. Wyjaśniła także, iż: ilość zabiegów nie jest równoznaczna z ilością zużytych okładów; w trakcie jednego zabiegu może być użyty jeden okład, ale również dwa lub trzy; do zużycia należy doliczyć również okłady uszkodzone – np. w transporcie, nienadające się do zabiegów.

(dowód: akta kontroli str. 271-273)

Prezes Spółki wyjaśnił, że dotychczas nie analizowano szczegółowo zużycia surowców i produktów używanych do wykonywania zabiegów z surowca naturalnego. Wyjaśnił także, że:

- Liczniki zużycia wody leczniczej używanej do zabiegów krenoterapii oraz inhalacji mineralnej znajdują się w dziale górnictwa i dane o jej zużyciu otrzymuje się z tego działu. Odczytu danych dokonują pracownicy górnictwa, a dział lecznictwa nie ma możliwości ich weryfikacji. Jeżeli chodzi o różnice w zużyciu wody leczniczej może ona wynikać z ilości sprzedanej wody pacjentom zewnętrznym. Spółka sprzedaje karnety na wodę innym obiektom w Krynicy-Zdroju oraz wodę kuracjom przychodzącym bezpośrednio do pijalni. Nie jest możliwe rozbięcie wydanej wody na bezpośrednio naszych kuracjuszy i zewnętrznych. Podobnie wygląda sytuacja ze zużyciem wody mineralnej do kąpieli mineralnej kwasowęglowej. Liczniki zużycia wody znajdują się przy zbiornikach, a odczytu dokonują pracownicy górnictwa. W świetle danych uzyskanych przy okazji tej kontroli (ponieważ takie zużycie nie jest możliwe) wystąpiono o zamontowanie liczników zużycia wody mineralnej do kąpieli mineralnych kwasowęglowych na budynkach, w których są one wykonywane. Pozwoli to na wykazanie rzeczywistego zużycia tego surowca do wykonywanych zabiegów.
- Różnice w zużyciu borowiny wykorzystywanej do zabiegów zawijań borowinowych całkowitych, częściowych oraz kąpieli borowinowej mogą wynikać ze zleceń lekarskich. W przypadku zlecenia (zawijania częściowe) jednej okolicy np. kręgosłup, na jeden zabieg zużywa się ok. pół małego wiaderka borowiny (2,5-3 kg). W przypadku zlecenia np. kręgosłup+biodra+kolana+stopy wykorzystuje się dwa małe wiadra (ok. 10 kg) borowiny. W obu przypadkach jest to zabieg zawijań częściowych, a zużycie jest zasadniczo różne. Podobna sytuacja jest przy zawijaniach całkowitych. W przypadku osoby niskiej i szczupłej wystarczą na zabieg trzy małe wiadra (ok. 15 kg), ale w przypadku osoby wysokiej i otyłej trzeba użyć ok. 17 kg (lub więcej). Do kąpieli borowinowej wlewa się każdorazowo 10 kg borowiny.

- Dane dotyczące zużycia gazu CO₂ do zabiegów kąpieli kwasowęglowej suchej otrzymuje się z wytwórni naturalnego CO₂ w Zakładzie Górniczym Spółki, której pracownicy dokonują odczytu. Różnice mogą wynikać z sytuacji, iż w 2016 roku były cztery wejścia grupowe dziennie i nie zawsze w pełni wypełnione, natomiast później ograniczono wejścia do dwóch dziennie starając się wypełnić grupy do maksymalnej ilości.
- Większe zużycie pasty borowinowej w pierwszym kwartale tego roku może wynikać z faktu, iż podane zużycie to ilość pobrana z magazynu, natomiast nie została ona w pełni wykorzystana w pierwszym kwartale przechodząc do zużycia w kwartale drugim. Ponadto zużycie zależy również od anatomicznej budowy kobiet. W przypadku jednej pacjentki na wykonanie tamponu borowinowego wykorzystuje się cały kubeczek borowiny u innej tylko jego część.

(dowód: akta kontroli str. 289, 290, 293)

Przepis § 4 rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego stanowi, że świadczenia gwarantowane są udzielane zgodnie ze wskazaniami aktualnej wiedzy medycznej, z wykorzystaniem metod diagnostyczno-terapeutycznych innych niż stosowane w medycynie niekonwencjonalnej, ludowej lub orientalnej.

Do dnia zakończenia kontroli w polskim systemie prawnym nie określono standardów dotyczących norm użycia naturalnych surowców leczniczych w zabiegach fizjoterapeutycznych, zatem nie można było zweryfikować zastosowania właściwej ilości naturalnych surowców leczniczych (tj. borowiny oraz wody leczniczej i dwutlenku węgla), używanych przez Spółkę do wykonania jednego zabiegu bodźcowego.

Wydobywane i wykorzystywane w leczeniu uzdrowiskowym, przez zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki naturalne surowce lecznicze poddawane były:

- analizie mikrobiologicznej wody z odwiertów i z kurków oraz analizie mikrobiologicznej i fizykochemicznej produktu gotowego (wody w butelkach i kartonach), wykonywanej przez „Laboratorium Mikrobiologiczno-Chemiczne Produktów Zdrojowych” Uzdrowiska³⁴ (*Laboratorium*). Analizy potwierdziły, że wody mineralne Uzdrowiska nie odbiegały od normy pod względem fizykochemicznym;
- badaniom bakteriologicznym (borowina lecznicza i produkty pochodne po ich dostarczeniu do Spółki). W okresie objętym kontrolą wykonano siedem takich badań na zlecenie Spółki, stwierdzając, że zbadane próby pod względem mikrobiologicznym spełniają wymogi rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 13 kwietnia 2006 r. w sprawie zakresu badań niezbędnych do ustalenia właściwości leczniczych naturalnych surowców leczniczych i właściwości leczniczych klimatu, kryteriów ich oceny oraz wzoru świadectwa potwierdzającego te właściwości³⁵.

Ponadto badaniom był poddawany skład cząsteczkowego i izotopowego gazu towarzyszącego wodzie mineralnej (Zuber)³⁶. Prezes Zarządu wyjaśnił, iż nie ma normy, która określałaby częstotliwość badań gazu. W Uzdrowisku przyjęto, iż wykonywane będą co 10 lat.

(dowód: akta kontroli str. 324, 327, 399-416, 453-461)

Zgodnie z § 18 rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego zakłady lecznictwa powinny dostosować się do wymagań określonych w tym rozporządzeniu w terminie nie dłuższym niż do 31 grudnia 2018 r. Pierwotny termin dostosowania zakładów do wymogów rozporządzenia Minister Zdrowia określił do 31 grudnia 2016 r.³⁷.

³⁴ Częstotliwość badania oraz sposób i ilość pobieranych prób określono w „Księdze GHP/GMP/HACCP” (analiza mała raz na 3 lata, analiza duża raz na 10 lat, analizy mikrobiologiczne w zależności od ujęcia raz na miesiąc bądź raz na kwartał

³⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 605.

³⁶ Badania te zamieszczono w dokumencie pn. Badania składu cząsteczkowego i izotopowego gazu towarzyszącego wodzie mineralnej (Zuber) i interpretacja genetyczna”, sporządzonym w lipcu 2015 r.

³⁷ Termin zmieniony rozporządzeniem Ministra Zdrowia z 12 grudnia 2016 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie określenia wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego (Dz.U. poz. 2069).

Do dnia 12 czerwca 2018 r. Spółka nie dostosowała dwóch z trzech zakładów lecznictwa uzdrowiskowego³⁸ oraz trzech pijalni uzdrowiskowych do następujących warunków techniczno-organizacyjnych i lokalowych, określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego:

- a) dwa zakłady³⁹ Spółki, w których wykonywano zabiegi fizjoterapeutyczne z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych oraz innych produktów, nie posiadały sal wypoczynkowych,
- b) w jednym zakładzie⁴⁰ w pomieszczeniu, w którym wykonywano zabiegi z wykorzystaniem CO₂ z butli, jedna butla nie była umieszczona w uchwycie.

(dowód: akta kontroli str. 358-365)

Ponadto według stanu na 12 czerwca 2018 r. żadna z trzech pijalni nie spełniała wszystkich wymogów określonych § 10 rozporządzenie w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, gdyż:

- w Pijalni „Mieczysław” nie było sali spacerowej⁴¹;
- w Pijalni Głównej nie zamieszczono tablic określających, w formie graficznej i opisowej, właściwości fizykochemiczne udostępnianych wód leczniczych,
- w Pijalni „Jan-Józef” nie było tablicy dla wody „Zuber”.

W pijalniach „Głównej” i „Jan-Józef” nie umieszczono, w widocznych miejscach przy wejściu do pijalni, regulaminu porządkowego określającego sposób korzystania z pijalni uzdrowiskowej. W Pijalni Głównej jedna spośród dwóch instalacji do podgrzewania wody, była niesprawna oraz nie było urządzenia do kontrolowania temperatury wody.

Pijalnia „Jan-Józef” nie była wyposażona w pomieszczenia higieniczno-sanitarne (w pobliżu także brak było takich pomieszczeń), a wejście o tej pijalni nie było przystosowane dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich – próg wysokości 11 cm.

(dowód: akta kontroli str. 350-352)

Zakłady Spółki posiadały oddziały zabiegowe odpowiednie do prowadzonych w Spółce kierunków leczniczych. Znajdowały się w nich pomieszczenia zabiegowe i urządzenia wykorzystywane m.in. w balneoterapii, peloidoterapii, elektroterapii i krenoterapii. Gabinety lekarskie, punkty pielęgniarskie oraz pomieszczenia zabiegowe były zaopatrzone w leki pierwszej pomocy i zestaw do udzielania pierwszej pomocy lekarskiej.

- W Sanatorium Nowy Dom Zdrojowy znajdowały się: dwa gabinety lekarskie, jeden gabinet zabiegowy i pielęgniarski, trzy wanny do kąpieli leczniczych, dwa inhalatory (do inhalacji przy użyciu wód leczniczych), pięć stanowisk do okładów borowinowych, sześć wanien do hydroterapii (jedna do kąpieli perełkowej, jedna do hydromasażu automatycznego, jedna do masażu podwodnego ręcznego, jedna do kąpieli solankowej⁴², dwie do kąpieli wirowych kończyn dolnych i górnych).
- W Sanatorium Stary Dom Zdrojowy znajdowały się: dwa gabinety lekarskie, jeden gabinet zabiegowy i pielęgniarski, trzy wanny do kąpieli leczniczych, dwa inhalatory (do inhalacji przy użyciu wód leczniczych), dwa stanowiska do okładów borowinowych, pięć wanien do hydroterapii (jedna do kąpieli perełkowej, jedna do hydromasażu automatycznego, jedna do masażu podwodnego ręcznego, dwie do kąpieli wirowych kończyn dolnych i górnych).
- W Zakładzie Przyrodolecznym znajdowały się: jeden gabinet lekarski, jeden gabinet zabiegowy i dyżurka pielęgniarska, pomieszczenie do wykonywania kąpieli kwasowęglowej suchej (zbiorowej), dwa inhalatory: ultradźwiękowy i pneumatyczny, osiem stanowisk do wykonywania okładów borowinowych, jedna wanna do kąpieli borowinowej, cztery wanny do hydroterapii.

W celu zapewnienia sterylności urządzeń używanych do wykonywania zabiegów inhalacji indywidualnych przeprowadzano ich dezynfekcję. Przy wannach kąpielowych zamocowane były uchwyty ułatwiające pacjentowi wejście i wyjście do lub z wanny oraz instalacja przywoławcza, a pomieszczenia, w których wykonywano zabiegi, były wyposażone

³⁸ Objętych oględzinami przez kontrolera NIK w dniu 12.06.2018 r.

³⁹ Sanatorium „Stary Dom Zdrojowy” (w budynku tym funkcjonuje także szpital na czas remontu budynku szpitala) oraz Sanatorium „Nowy Dom Zdrojowy”.

⁴⁰ Sanatorium „Nowy Dom Zdrojowy”

⁴¹ Powierzchnia pijalni wynosiła około 12 m².

⁴² W ramach komercyjnych zabiegów

w zegary pozwalające na określenia czasu ich trwania. W instalacjach wody ciepłej i zimnej do hydroterapii ciśnienie wody miało co najmniej 4 atmosfery. Pomieszczenia, w których do zabiegów leczniczych wykorzystywano dwutlenek węgla, posiadały dolne przelewy gazowe oraz wentylację mechaniczną wyposażoną w wyciąg dolny.

Ze względu na prowadzony remont w Szpitalu Nowe Łazienki Mineralne i przeniesienie pacjentów szpitala i wykonywanych im zabiegów do Sanatorium Stary Dom Zdrojowy brak było możliwości porównania stanu urządzeń do wykonywania zabiegów z użyciem naturalnych surowców leczniczych ustalonego w trakcie oględzin z danymi zgłoszonymi do ewidencji. W pozostałych obiektach poddanych oględzinom liczba urządzeń do wykonywania zabiegów z użyciem naturalnych surowców leczniczych była zgodna z ewidencją, poza liczbą stanowisk do wykonywania okładów borowinowych w Sanatorium Nowy Dom Zdrojowy (w ewidencji zgłoszono 8 tego typu stanowisk, w trakcie oględzin stwierdzono 5 stanowisk).

Prezes Spółki wyjaśnił, iż Spółka w ostatnich latach systematycznie realizuje zadania związane z dostosowaniem pomieszczeń i urządzeń leczniczych do rozporządzenia w sprawie wymagań, jakim powinny odpowiadać zakłady i urządzenia lecznictwa uzdrowiskowego, przede wszystkim wskazane w programie dostosowawczym zatwierdzonym przez Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego. Realizując zalecenia zawarte w tym programie, Spółka m.in. wyremontowała pomieszczenia, znajdujące się w Nowym Domu Zdrojowym, z przeznaczeniem na zabiegi w postaci okładów borowinowych. Oddanie do użytku tych pomieszczeń miało miejsce we wrześniu 2016 r., a jego wynikiem była zmiana liczby stanowisk zabiegowych z 8 do 5. Zmiana ta nie została zgłoszona do ewidencji prowadzonej przez Naczelnego Lekarza Uzdrowiska. Uchybienie to zostanie naprawione w możliwie najszybszym terminie.

(dowód: akta kontroli, str. 565)

W okresie objętym kontrolą Spółka nie posiadała opracowanej procedury postępowania z peloidami, w tym z borowiną, tj. sposobu jej przygotowania do zabiegu oraz zasad jej odprowadzania (po zużyciu) poza zakłady przyrodolecznicze.

(dowód: akta kontroli str. 395-398)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że:

- procedury wewnętrzne, określające proces technologiczny użytkowania peloidów w Spółce, zostały ujęte w ramach zakresów czynności pracowników zatrudnionych przy obsłudze tego procesu. Każdy pracownik przed przystąpieniem do wykonywania pracy na stanowisku odbywa odpowiedni instruktaż, obejmujący wszystkie czynności związane z obsługą tego procesu;
- zużyta borowina odprowadzana jest do instalacji kanalizacyjnej wraz ze ściekami komunalnymi.

(dowód: akta kontroli str. 324-328)

Do wyjaśnień Prezes Zarządu załączył zakresy czynności dwóch pracowników „gospodarki borowinowej” w Uzdrowisku. Zakresy te nie określają zasad odprowadzania borowiny (po zużyciu) poza zakłady przyrodolecznicze.

Z zakresów czynności fizjoterapeutów wynika, że do ich obowiązków należało samodzielne i profesjonalne wykonywanie zabiegów z zakresu leczenia uzdrowiskowego – fizjoterapeutycznego, tj.: kinezyterapii, fizykoterapii, balneologii, hydroterapii oraz masażu leczniczego. Nie określono w nich zasad postępowania ze zużyłą borowiną.

(dowód: akta kontroli str. 285-288, 346-347)

Na podstawie oględzin stwierdzono, że borowinę w workach foliowych, w ilości około 21 ton (830 worków x 25 kg), składowano na placu Spółki, obok pomieszczenia, w którym zainstalowano młyn do borowiny. Worków z borowiną nie składowano pod zadaszeniem, lecz zostały przykryte folią, która nie obejmowała wszystkich worków – dotyczyło to około 25% powierzchni. Około 85% worków z borowiną składowano bezpośrednio na płytach betonowych, a pozostała część worków z borowiną znajdowała się na paletach. Siedem worków z borowiną, które nie zostały zabezpieczone folią, były uszkodzone – rozerwane.

Borowina pochodziła ze złoża w Czarnym Dunajcu. Opakowania z borowiną (worki) nie zawierały danych o dacie ważności (brak było daty produkcji i daty ważności).

Składowaną borowinę stanowiły dwie partie – jedna w białych foliowych workach (około 5 ton) oraz druga – w zielonych workach (około 16 ton). W czasie oględzin worki z borowiną były pobierane z partii w zielonych workach i transportowane do młyna. Pracownik obsługujący młyn wyjaśnił, że borowina znajdująca się w białych workach jest starszą partią, od znajdujących się w workach zielonych, jednak pobiera borowinę z partii w zielonych workach z powodu bliższej odległości do młyna. Wyjaśnił także, iż takie postępowanie jest tylko w ostatnich dniach, tj. w okresie przebywania jego kolegi (pracownika Spółki) na urlopie. Z kartoteki magazynowej wynika, że ostatnie dwie partie borowiny Spółka zakupiła w dniach 2 listopada 2017 r. (16 ton) oraz 8 maja 2018 r. (21 ton).

W latach 2016-2018 (I kwartał) Spółka udzieliła 11.260 pacjentom świadczeń opieki zdrowotnej w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe, finansowanych przez NFZ⁴³ na łączną kwotę 16.532.645 zł. Świadczeń udzielono w zakresie uzdrowiskowego leczenia szpitalnego dorosłych (13%), uzdrowiskowego leczenia sanatoryjnego dorosłych (82%) oraz uzdrowiskowego leczenia ambulatoryjnego dorosłych i dzieci (5%).

(dowód: akta kontroli str. 274-284, 370-376)

Badaniem przestrzegania zasad realizowania świadczeń opieki zdrowotnej, w tym wykorzystania naturalnych surowców leczniczych, objęto dokumentację 90 pacjentów⁴⁴.

Zakłady lecznictwa uzdrowiskowego Spółki udzieliły 88 pacjentom świadczenia opieki zdrowotnej zgodnie z warunkami dotyczącymi sposobu oraz czasu ich realizacji, określonymi w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego oraz w zarządzeniu Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe, wykonując co najmniej 54 zabiegi fizjoterapeutyczne, w tym średnio co najmniej trzy zabiegi dziennie oraz co najmniej jeden zasadniczy zabieg bodźcowy z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych dziennie. W ramach lecznictwa uzdrowiskowego zapewniono wykonanie badań lekarskich: wstępnego (w pierwszej dobie po przyjęciu) i końcowego (w ciągu 24 godzin przed wypisem). Pozostałym dwóm pacjentom (leczonym w warunkach sanatoryjnych) wykonano badania kontrolne jeden raz w trakcie pobytu.

W objętej badaniem dokumentacji medycznej 90 pacjentów, w każdym przypadku lekarzem prowadzącym (tj. udzielającym świadczeń opieki zdrowotnej w leczeniu uzdrowiskowym szpitalnym i sanatoryjnym dorosłych) był lekarz ze specjalizacją w dziedzinie określonej w § 2 ust. 4 rozporządzenia – w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego lub ze specjalizacją i po kursie w zakresie podstaw balneologii.

W przypadku 62 pacjentów spośród 90 objętych kontrolą, tj. 68,8%, zastosowano w zabiegach bodźcowych produkty, które nie były naturalnymi surowcami leczniczymi, z tego:

- plaster borowinowy zastosowano przy zabiegach wykonywanych dla 68 pacjentów, w tym w 54 przypadkach przy okładach, zaś 14 do zabiegu galwanoborowiny,
- pastę borowinową zastosowano przy tamponach borowinowych dla 11 pacjentek.

(dowód: akta kontroli str. 377-389)

Spółka prowadziła księgi zabiegów fizjoterapeutycznych udzielanych w zakładach przyrodolecznictwa w formie elektronicznej, zgodnie z wymogiem określonym w § 12 pkt 2 lit. g w związku z § 37 ust. 2 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania⁴⁵.

(dowód: akta kontroli str. 468)

⁴³ W tym w latach 2016-2018 (I kwartał) odpowiednio: 5.287, 4.926 i 1.047

⁴⁴ Dobranych celowo – po 15 pacjentów z każdego roku przebywających na turnusach uzdrowiskowego leczenia:

a) sanatoryjnego dorosłych (kod zakresu świadczeń 08.6500.028.05) w dniach: 17.05.-07.06.2016 r., 23.07.-13.08.2016 r., 10.11.-01.12.2016 r., 28.01.-18.02.2017 r., 04.-25.04.2017 r., 13.08.-03.09.2017 r., 25.01.-15.02.2018 r., 18.02.-09.03.2018 r., 10.-31.03.2018 r.;

b) leczenia szpitalnego dorosłych (08.6100.021.05) w dniach: 04.-25.01.2016 r., 01.-22.07.2016 r., 09.-30.11.2016 r., 27.01.-17.02.2017 r., 30.06.-21.07.2017 r., 01.-22.12.2017 r., 03.-24.01.2018 r., 16.02.-09.03.2018 r., 10.-31.03.2018 r.

⁴⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 2069.

W okresie objętym kontrolą w Spółce nie realizowano zabiegów bodźcowych z udziałem podwykonawców.

(dowód: akta kontroli str. 328)

Zgodnie z wymogiem określonym w § 3 umów o udzielanie świadczeń opieki zdrowotnej – lecznictwo uzdrowiskowe zawartych z NFZ w okresie objętym kontrolą Spółka posiadała ważną umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z udzielaniem świadczeń.

(dowód: akta kontroli str. 419-440)

W okresie od 1 stycznia 2016 r. do 14 czerwca 2018 r. naczelny lekarz uzdrowiska przeprowadził w Spółce jedną kontrolę w zakresie prawidłowości funkcjonowania zakładów lecznictwa uzdrowiskowego pod kątem właściwego realizowania procedur medycznych, kwalifikacji osób udzielających świadczenia zdrowotne, wyposażenia w aparaturę i sprzęt medyczny, warunków zakwaterowania i żywienia pacjentów (nie stwierdzono nieprawidłowości).

W okresie objętym kontrolą NFZ przeprowadził w Spółce dwie kontrole w zakresie spełnienia wymaganych warunków realizacji umowy w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe. W toku kontroli stwierdzono niedostosowanie obiektu „Sanatorium Patria” do potrzeb osób niepełnosprawnych. Prezes Zarządu wyjaśnił, że w wyniku tych kontroli dokonano korekty zakresu świadczeń zdrowotnych, które mogły być udzielane w tym obiekcie. W chwili obecnej Spółka posiada opracowaną koncepcję przebudowy budynku „Patrii”, a jej realizacja jest uzależniona od zapewnienia środków finansowych na ten cel.

Organy sanitarne⁴⁶ przeprowadziły łącznie 35 kontroli w zakresie przestrzegania warunków sanitarno-higienicznych w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego Spółki⁴⁷. Kontrole dotyczyły oceny stanu sanitarno-higienicznego pomieszczeń sanatoriów uzdrowiskowych oraz przestrzegania obowiązujących procedur sanitarno-higienicznych.

Kontrole te nie dotyczyły prawidłowości wykorzystywania naturalnych surowców leczniczych w leczeniu uzdrowiskowym w udzielanych przez Spółkę zabiegach bodźcowych, w tym także wykorzystywania w zabiegach produktów, które nie są naturalnymi surowcami leczniczymi.

(dowód: akta kontroli str. 390-393, 462)

Decyzją Marszałka Województwa Śląskiego z 22 stycznia 2013 r. zmieniona została koncesja udzielona decyzją Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 9 lutego 1993 r. (ze zmianami decyzjami z 9 marca 1998 r. i z 18 lutego 1999 r.) dla Uzdrowiska Krynica-Żegiestów na wydobywanie wód leczniczych ze złoża Krynica-Zdrój i dwutlenku węgla (jako kopaliny towarzyszącej). Koncesja udzielona została do 31 grudnia 2043 r., lecz nie dłużej niż termin ważności umowy użytkowania górniczego.

(dowód: akta kontroli, str. 566-568)

Spółka prowadziła uzdrowiskowy zakład górniczy wydobywający wody lecznicze – szczawy, udostępnione przez sześć naturalnych źródeł: „Zdrój Główny”, „Jan”, „Józef”, „Słotwinka”, „Słoneczne 16a” i „Słoneczne 16b”. Z uwagi na bardzo wysoką mineralizację wody odrębną grupę stanowią cztery odwierty, tj.: „Zuber I”, „Zuber II”, „Zuber III” i „Zuber IV”.

W okresie objętym kontrolą Okręgowy Urząd Górniczy oraz Wyższy Urząd Górniczy przeprowadzili łącznie pięć kontroli. Dotyczyły one zagadnień: górniczych, gospodarki złożem, budowlanych i mierniczych.

(dowód: akta kontroli str. 418)

W kontrolowanym okresie Spółką sprzedała⁴⁸ 566.250 litrów wód leczniczych („Zuber”, „Jan” i „Słotwinka”). Odbiorcami tych wód były: sanatoria, hurtownie farmaceutyczne oraz apteki.

(dowód: akta kontroli str. 417)

⁴⁶ Państwowy Powiatowy Inspektor Sanitarny w Nowym Sączu

⁴⁷ W okresie od 1 stycznia 2016 r. do 31 marca 2018 r.

⁴⁸ Opodatkowaną stawką podatku VAT w wysokości 8%.

Ustalono
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W latach 2016-2018 (do 31 marca) Spółka wykonała 55.756 (16,4%) zabiegów zakwalifikowanych przez Spółkę jako zabiegi bodźcowe finansowane z NFZ⁴⁹ (określonych w załączniku nr 4 do zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe) z wykorzystaniem produktów, które nie były naturalnymi surowcami leczniczymi, tj.:

- 3.536 zabiegów z wykorzystaniem pasty borowinowej do tamponów borowinowych (93.3957) – zabiegi te stanowiły 1% zabiegów bodźcowych finansowanych z NFZ,
- 52.220 zabiegów z wykorzystaniem plastrów borowinowych do wykonania⁵⁰ – okładów borowinowych (93.3953) oraz galwanoborowiny (93.3980) – zabiegi te stanowiły 15,4% zabiegów bodźcowych finansowanych z NFZ.

Analiza dokumentacji medycznej 90 pacjentów wykazała, że 62 pacjentom zastosowano w zabiegach bodźcowych produkty, które nie były naturalnymi surowcami leczniczymi, z tego:

- plaster borowinowy zastosowano w 54 przypadkach przy okładach, zaś 14 do zabiegu galwanoborowiny,
- pastę borowinową zastosowano przy tamponach borowinowych dla 11 pacjentek.

(dowód: akta kontroli str. 271-273, 395, 397, 398a)

Produkty te nie były naturalnymi surowcami leczniczymi w rozumieniu przepisu art. 2 pkt 1 lit. a ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym oraz § 7 ust. 1 zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe. Ich właściwości lecznicze nie zostały potwierdzone w decyzjach Ministra Zdrowia wydanych na podstawie art. 40 ust. 2 w związku z art. 19 ust. 1 pkt 2 ustawy o lecznictwie uzdrowiskowym.

W § 2 ust. 4 ww. zarządzenia określono, że naturalnymi surowcami leczniczymi są gazy lecznicze i kopaliny lecznicze, w tym wody lecznicze i peloidy, których właściwości lecznicze zostały potwierdzone w decyzji Ministra Zdrowia.

(dowód: akta kontroli str. 441- 452)

Prezes Zarządu wyjaśnił m.in.:

- „Nie wykonywało się świadectw potwierdzających właściwości lecznicze dla dwutlenku węgla stosowanego w Uzdrowisku Krynica z przyczyn obiektywnych i niezależnych od władz Miasta i Gminy a także samego Uzdrowiska.” Obowiązujące rozporządzenie Ministra Zdrowia z 13.04.2006 ze zm., stan prawny na 27.02.2018 r. nie precyzuje – jak wyjaśnił Prezes Zarządu – zakresu badań dla gazów leczniczych jako osobnej kopaliny ale jedynie jako składnika występującego przy wodzie leczniczej, czyli związanego dwutlenku węgla (siarkowodoru, czy radonu). W takiej formie określany jest tylko ilościowo składnik gazowy a nie jakościowo. W związku z powyższym, iż problem świadectwa dla dwutlenku węgla dotyczy tylko dwóch uzdrowisk (Krynica-Zdrój i Duszniki-Zdrój), ponieważ tylko w tych uzdrowiskach gaz ten występuje jako kopalina towarzysząca, w roku 1978, wydana została Polska Norma nr BN-78/9567-17, obowiązująca w pkt. 3 do dnia dzisiejszego. Na podstawie tej normy wykonuje się badania surowca, ostatnie z nich wykonano w lipcu 2015 r. Ponieważ norma nie określa częstotliwości badań, przyjęto iż wykonywane będą co 10 lat.
- *Zabiegi z wykorzystaniem pasty borowinowej oraz plastrów borowinowych są akceptowane przez NFZ, jednak nie należą (zgodnie z zarządzeniem Nr 63/2016/DSM Prezesa NFZ) do grupy zabiegów bodźcowych, wykonywanych z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych. Zgodnie z obowiązującą Uzdrowisko umową z NFZ, Spółka jest zobowiązana zrealizować dla każdego kuracjusza skierowanego przez NFZ 18 zabiegów bodźcowych, wykonywanych*

⁴⁹ W latach 2016-2018 (31.03.) Spółka wykonała 442.387 zabiegów bodźcowych ogółem, w tym 339.374 finansowanych z NFZ.

⁵⁰ W liczbie tych zabiegów nie uwzględniono 4.733 zabiegów – okładów borowinowych z użyciem plastrów borowinowych, które w I kwartale 2018 r. zostały wykazane pod kodem 93.3509 (zabiegi cieplownicze inne), nie uwzględnione w zał. nr 4 do zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe.

z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych w trakcie trwania turnusu oraz 1 zabieg bodźcowy, wykonywany z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych dziennie w przypadku skierowania na leczenie ambulatoryjne. Oznacza to, że Spółka swoje zobowiązania wypełniała w omawianych latach, natomiast przedmiotowe zabiegi były zabiegami dodatkowymi, realizowanymi ponad liczbę wymaganą zgodnie z umową.(...) Prawdą jest natomiast, że zabiegi z wykorzystaniem pasty borowinowej oraz plastrów borowinowych zostały błędnie zakwalifikowane do grupy zabiegów bodźcowych, wykonywanych z wykorzystaniem naturalnych surowców leczniczych. Uchybienie to, zaraz po powzięciu stosownej informacji w tej sprawie, zostało skorygowane od początku roku 2018⁵¹.

(dowód: akta kontroli str. 324-327)

Sławomir Neumann Sekretarz Stanu w Ministerstwie Zdrowia – w odpowiedzi na interpelację w sprawie stosowania i sprzedaży produktu leczniczego pasty borowinowej w lecznictwie uzdrowiskowym⁵² – stwierdził: *Istotą lecznictwa uzdrowiskowego są naturalne (nieprzetworzone) surowce lecznicze, takie jak torfy lecznicze (borowiny) czy wody lecznicze. Pasta borowinowa będąca produktem leczniczym może być stosowana w świadczeniach opieki zdrowotnej z zakresu lecznictwa uzdrowiskowego, ale nie może być stosowana do zabiegów w zakładach lecznictwa uzdrowiskowego zamiast naturalnych surowców leczniczych. Wprowadzenie możliwości zastąpienia naturalnej borowiny przetworzonymi lekami, takimi jak: plastry borowinowe i pasta borowinowa, jest sprzeczne z ideą lecznictwa uzdrowiskowego.*

(dowód: akta kontroli str. 271-273, 308)

2. Borowina mielona w workach nie była odpowiednio zabezpieczona przed zanieczyszczeniem i wysuszeniem, co było sprzeczne z postanowieniami § 7 pkt 14 lit. d rozporządzenia w sprawie wymagań jakimi powinny odpowiadać zakłady, zgodnie z którym przechowywane peloidy powinny być odpowiednio zabezpieczone przed ich zanieczyszczeniem i wysuszeniem.

Na podstawie oględzin, przeprowadzonych 12 czerwca 2018 r., stwierdzono, że borowinę w workach foliowych, w ilości około 21 ton (830 worków x 25 kg), składowano na placu Spółki, obok pomieszczenia, w którym zainstalowano młyn do borowiny. Worki z borowiną nie składowano pod zadaszeniem, lecz zostały przykryta folią, która nie obejmowała wszystkich worków – dotyczyło to około 25% powierzchni. Około 85% worków z borowiną składowano bezpośrednio na płytach betonowych, a pozostała część worków z borowiną znajdowała się na paletach. Siedem worków z borowiną, które nie zostały zabezpieczone folią, były uszkodzone – rozerwane. Borowina pochodziła ze złoża w Czarnym Dunajcu. Opakowania z borowiną (worki) nie zawierały danych o dacie ważności (brak było daty produkcji i daty ważności). Składowaną borowinę stanowiły dwie partie – jedna w białych foliowych workach (około 5 ton) oraz druga – w zielonych workach (około 16 ton). W czasie oględzin worki z borowiną były pobierane z partii w zielonych workach i transportowane do młyna. Pracownik obsługujący młyn wyjaśnił, że borowina znajdująca się w białych workach jest starszą partią, od znajdujących się w workach zielonych, jednak pobiera borowinę z partii w zielonych workach z powodu bliższej odległości do młyna. Wyjaśnił także, iż takie postępowanie jest tylko w ostatnich dniach, tj. w okresie przebywania jego kolegi (pracownika Spółki) na urlopie. Z kartoteki magazynowej wynika, że ostatnie dwie partie borowiny Spółka zakupiła w dniach 2 listopada 2017 r. (16 ton) oraz 8 maja 2018 r. (21 ton).

(dowód: akta kontroli str. 370-376)

Osoba odpowiedzialna za „administrowanie majątkiem obiektu zgodnie z zasadami racjonalnej gospodarki”, w tym za gospodarkę magazynową borowiną, w dniu oględzin

⁵¹ W I kwartale 2018 r. wykonano 484 zabiegi galwanoborowina (93.3980) z użyciem plastrów borowinowych. W okresie od stycznia 2018 r. zaprzestano realizowanie zabiegów bodźcowych dotyczących okładów borowinowych, z wykorzystaniem plastrów borowinowych (93.3953). Zabieg ten był zakwalifikowany jako 93.3509, niewyszczególniony w zał. nr 4 zarządzenia nr 63/2016/DSM Prezesa NFZ z 29 czerwca 2016 r. w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju lecznictwo uzdrowiskowe

⁵² W odpowiedzi z dnia 17.10.2013 r. na interpelację posła Elżbiety Achinger z dnia 30.08.2013 r. (nr 20594).

przebywała na urlopie wypoczynkowym. W notatce służbowej z 14 czerwca 2018 r. określiła, że: brak jest warunków do składowania borowiny pod zadaszeniem; uzgodniła z producentem, iż następna partia borowiny zostanie oznakowana datą terminu przydatności do zużycia.

(dowód: akta kontroli str. 373, 376)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że:

- każdy pracownik przed przystąpieniem do wykonywania pracy na stanowisku odbywa odpowiedni instruktaż, obejmujący wszystkie czynności związane z obsługą tego procesu;
- z listy zaleceń, wskazanych w „Programie dostosowania Uzdrowiska Krynica-Żegiestów SA” zatwierdzonym w grudniu 2012 roku, na dzień dzisiejszy nie zostało zrealizowane wyłącznie zalecenie dotyczące zapewnienia pomieszczenia magazynowego na peloidy w Zakładzie Przyrodoleczniczym „Stare Łazienki Mineralne”. Wskazane w programie pomieszczenie magazynowe na peloidy zostanie urządzane do końca roku 2018.

(dowód: akta kontroli str. 325, 328, 463-466)

W okresie objętym kontrolą Spółka nie posiadała opracowanej procedury postępowania z borowiną oraz zasad jej odprowadzania (po zużyciu) poza zakłady przyrodolecznicze, tym samym Spółka nie zapewniła, by proces technologiczny użytkowania peloidów wykluczał użycie peloidów odpadowych.

(dowód: akta kontroli, str. 324-328, 395-398)

3. Spółka nie przeprowadziła lekarskiego badania kontrolnego, co najmniej dwa razy w trakcie pobytu, w przypadku dwóch pacjentów⁵³ (z 45 badanych w ramach uzdrowskiego leczenia sanatoryjnego dorosłych), mimo wymogu jego przeprowadzenia określonego w części B załącznika nr 1 do rozporządzenia w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu lecznictwa uzdrowskiego.

(dowód: akta kontroli str. 348, 349, 377-389)

Lekarz prowadzący wyjaśnił, że: pacjent był nieobecny na wizytach, pomimo zawiadomienia przez pielęgniarkę o terminie wizyty. Powód nieobecności nie wynikał ze złego stanu zdrowia pacjenta. Wiedza lekarza i pielęgniarek o stanie zdrowia pacjenta nie wskazywała na potrzebę wyznaczenia kolejnej wizyty.

(dowód: akta kontroli str. 348, 349)

Na podstawie weryfikacji danych z karty zabiegów (załączonej do dokumentacji indywidualnej 45 pacjentów szpitala objętych kontrolą) z księgą zabiegów stwierdzono, że w księdze zabiegów brak było adnotacji o wykonywanych zabiegach polegających na krenoterapii – kuracji pitnej wody leczniczej (93.3979).

§ 32 pkt 6 rozporządzenia Ministra Zdrowia z dnia 9 listopada 2015 r. w sprawie rodzajów, zakresu i wzorów dokumentacji medycznej oraz sposobu jej przetwarzania stanowi, że księga zabiegów zawiera „adnotację o rodzaju zabiegu i jego przebiegu”.

(dowód: akta kontroli str. 468)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że Księgi dzienne z kuracją pitną nie były dotąd drukowane ponieważ NFZ nie wymagał tego rodzaju dokumentacji. Wymóg dotyczył podpisywania kuracji pitnej w karcie zabiegowej pacjenta. Dziennie korzysta średnio z kuracji pitnej do ok. 500 osób, więc księgi liczyłyby kilkanaście kartek A4. Oczywiście, jeżeli będzie taka potrzeba księgi dzienne z kuracją pitną będą drukowane.”

(dowód: akta kontroli str. 464, 467)

⁵³ Nr pacjenta w księdze głównej: 17887/2110, 19644/7720

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁵⁴, wnosi o:

- 1) zaprzestanie wykorzystywania produktów, które nie są naturalnymi surowcami leczniczymi, do udzielania zabiegów bodźcowych określonych w załączniku nr 4 do zarządzenia Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju leczenie uzdrowiskowe;
- 2) przeprowadzanie liczby badań lekarskich podczas turnusu, zgodnie z warunkami określonymi w rozporządzeniu w sprawie świadczeń gwarantowanych z zakresu leczenia uzdrowiskowego i zarządzeniu Nr 63/2016/DSM w sprawie określenia warunków zawierania i realizacji umów w rodzaju leczenie uzdrowiskowe;
- 3) przyjęcie w Spółce procedur zapewniających:
 - a) właściwe przechowywanie borowiny w sposób zabezpieczający ją przed zanieczyszczeniem i wysuszeniem,
 - b) odprowadzanie zużytej borowiny poza obręb zakładu i wykluczenie możliwości jej ponownego użycia.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Krakowie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Kraków, dnia 2 lipca 2018 r.

Kontroler

Antoni Radzięta
Główny specjalista kontroli państwowej

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Krakowie

z up.

Marcin Kopeć
Wicedyrektor

⁵⁴ Dz.U. z 2017 r., poz. 524 ze zm.– dalej: ustawa o NIK.